

Maryčka Magdónova

Jaromír Bažant

BALET STÁTNÍHO DIVADLA V OSTRAVĚ

Maryčka a já

Maryčka Magdónova je kus mého života. Tuším, že ve III. ročníku konzervatoře jsem našel svůj námět; do práce jsem se však dal až za několik let. Nejdříve to byla velkolepá koncepce celovečerního baletu. Typická baladická zkratka Bezručova byla uměle nastavována a prodlužována, až vznikla nepřesvědčivá a málo kontrastní kreace, jíž se báli všichni, komu jsem ji jenom ukázal. Opět plynula léta a „Maryčka“ oddaně čekala, až se k ní vrátím, poznamenaná tíhou umění a poučen životem . . .

Tentokrát jsem tvořil nikoliv sám, ale za pomoci zkušeného skladatele a dramatika Jana Hanuše, ale vytvořil jsem dílo zcela nově, takže z první verze baletu nezbylo téměř nic. Rovněž i libretista Hanuš Salz nehledal konečný tvar snadno.

Naší snahou bylo Bezručův baladický princip zkratky adekvátně přenést do libreta i hudby. Jen několik málo scén bylo záměrně ponecháno v přirozené délce: veselý život v bartovské harendě, milostná scéna Maryčky s mládencem, piknik měšťanů, potupa Maryčky a závěr baletu.

Bezručova Maryčka je pro mne obrazem nemilosrdného světa, klasický obraz sociálního útlaku. Moje „Maryčka“ — a to byl můj hlavní cíl — touží a žízní po životě. Přeji si, aby tato vpravdě nejvlastnější lidská vlastnost byla mnoha posluchačům zjevena.

Jaromír Bažant

Jaromír Bažant

Maryčka Magdónova

Balet o 3. obrazech

Libreto napsal

podle stejnojmenné básně

Petra Bezruč H. Salz

Choreograf a režisér: zasl. umělec Emeric Gabzdyl

Dirigent: Bohumil Janeček

Výtvarník scény: Jan Obšil

Výtvarník kostýmů: Věra Fridrichová j. h.

Asistent choreografie: Julie Jastřembská
Jarmila Kovalová

Korepetice: František Sonek

Maryčka Magdónova . . . . .

Magdon . . . . .

Zuzka, Jurka . . . . .

I. hráč . . . . .

II. hráč . . . . .

III. hráč . . . . .

kibic . . . . .

šenkýř . . . . .

šenkýřka . . . . .

mládenec . . . . .

žandarm . . . . .

chlapci . . . . .

děvčata . . . . .

haviři . . . . .

jejich ženy . . . . .

harmonikář . . . . .

houslista . . . . .

panstvo z Frýdku:

pan radní . . . . .

jeho paní . . . . .

Frida,

Mici, jejich dcery . . . . .

prokurista . . . . .

jeho paní . . . . .

Toni, jejich dcera . . . . .

Slečna Trudi . . . . .

důstojník . . . . .

aktuár . . . . .

dozorce . . . . .

trestanci . . . . .

mládenec v hospodě . . . . .

Děvčata v hospodě . . . . .

Ilja Hurník

ONDRÁŠ

Balet o 4. obrazech na text Jana Reye

Choreograf a režisér:
zasl. umělec Emeric Gabzdyl

Dirigent: Bohumil Janeček

Výtvarník scény: Jan Obšil

Výtvarník kostýmů: Věra Fridrichová j. h.

Korepetice: František Sonek

Asistent choreografie: Julie Jastřembská
Jarmila Kovalová

BALET STÁTNÍHO DIVADLA V OSTRAVĚ

Šebesta, fojt z Janovic	Leoš Kratochvíl	
Šebestova žena	Jarmila Kovalová	
Ondráš, jejich syn	Richard Böhm	
Maryška, jejich dcera	Renata Mrnuštková	
Bártek, ženich Maryščin	Karel Jurčík	
Juráš	Albert Janiček	
Dorotka, Ondrášova milá	Hana Šarounová	
	Alice Kvasnicová	
	Alena Kadlecová	
Divá Hana	Karel Raška	
Prchlík, purkrabí	Jiří Duží	
Targalík, sluha	Lída Vaňková	
Starosvatka	Jarmila Čížová	Alena Žáková
Družičky	Danuše Dobrá	Vlasta Surdejová
	Lída Ernstová	Marta Šklibová
	Eva Jilková	Dana Širmerová
	členové operního sboru	
Portáši	Jan Bolech	
Hospodský	Petr Benda	Leoš Kratochvíl
Zbojníci	Jiří Duží	Tomáš Kyndl
	Jiří Hájek	Leopold Novák
	Robert Hučín	Bohuslav Pašek
	Karel Jurčík	Vlastimil Vrba
	Josef Kopačka	
Lid	členové baletu	
Děti	žáci baletní školy	
Děvčata u svatojánských ohňů	Jarmila Čížová	Dana Širmerová
	Lída Ernstová	Marta Šklibová
	Karla Hrdinová	Zdena Šulcová
	Eva Jilková	Lída Táborská
	Jindra Kurovská	Alena Žáková
	Vlasta Surdejová	
Děvčata v hospodě	Libuše Baroňová	Jindra Kurovská
	Karla Hrdinová	Olga Mitková
	Vlasta Jurčíková	Zdena Šulcová
	Dagmar Krásová	Lída Táborská

Inspicent: Jaroslav Deršák

Premiéra 7. května 1967 v Divadle Z. Nejedlého

Ke vzniku Ondráše

V jednapadesátém roce se chystalo ostravské divadlo k jubileu a vyzvalo mne, abych s libretistou Janem Reynem vytvořil baletní dílo, které by vycházelo ze slezského lidového života. Téma se nabízelo samo. Mohl to být nejspíše příběh o Ondrášovi, balada zakotvená v povědomí slezských lidí. Nejsuggestivněji zpodobnil tuto postavu Bezruč, jako bytost démonickou, neporazitelného a všudypřítomného heroa. Jánošíkův bratr ve zbrani, a přece tak odlišný od onoho různolícího mládence, jak jej podávají slovenské obrázky, má v sobě něco až anticky tragického a patetického. Ta postava ztělesňuje obdobný pathos krajiny, v níž se příběh odehrává, ty temné noci ostravské, ozařované plameny z vysokých pecí.

Věděl jsem, že moje hudba se nesmí spokojit s citacemi lidových písní, že musí být původní, avšak lidovými intonacemi inspirována. Bylo třeba najít v slezských písních jejich specifikum. Nejnápadnější je na nich prudký kontrast mezi ohnivou výbušností a tklivou, resignovanou melancholií. V našich slezských písních je každý výraz mohutně umocněný: sotva kde bychom našli humor tak drastický, jako v písni Nědaj, Bože, dluho služič, kde mladá žena si umínuje, že spaří svého muže horkou vodou, aby se mu „brada vylenila a tváře začervenily“, nevím, kde se ozývá těžší melancholie, než v oně podivuhodné písní, plné neuvěřitelných modulací — Chodila po lesi — kde zní víc něhy než v písni V širém poli. — V prudkých kontrastech je síla slezské písně a tento znak musel být východiskem pro mou tvorbu.

Tato skladba znamenala pro mne riziko v mnohém směru. Neměl jsem zkušenost ani s jevištěm, ba ani s orchestrem. Nadto padesátá léta byla plna estetického zmatku, jež dogmatictí teoretikové vnášeli především do oblasti tvorby, vycházející z lidového odkazu. Jaký div, že pozdější doba se odvrátila od pramenů lidové písně k jiným, dosud zapovězeným, a že pojem folklór nabyl nepříjemné chuti. Dnes však, kdy se otevřely všechny tvůrčí cesty, otevřela se znovu i tato jako jedna z možných.

Pro mne bude znovuvedení Ondráše po patnácti letech retrospektivou tak trochu dojemnou, tím spíše, že se jí ujímá opět Emerich Gabzdyl, týž, jenž před těmi lety stál při mém křtu ohněm v oboru jevištní tvorby.

Ilja Hurník

Obsah baletu

I. Fojtství v Janovicích

Chystá se svatba fojtovy dcery Maryčky s Bártekem. I Ondráš přišel z vojny na sestřinu svatbu. Vítá se s matkou a sestrou a vesele se pouští do tance se svou milou Dorotkou.

Svatební veselí je však náhle přerušeno příchodem dvou portášů, vlekoucích zbitého zmučeného fojta. Celá rodina se vrhne k otci, žádá vysvětlení; fojt se snaží promluvit, hlava však po chvíli klesá — je mrtev.

Ondráš se rozhlíží v bolestném, bezmocném vzteku. Pak jediným pohybem strhne vojenský kabát, výhrůžně uchopí valašku a přísahá pomstu.

Juráš a ostatní chlapci se k němu přidávají a beze slova vybíhají ze dveří.

II. Na vrchu Travném.

Je svatojánská noc. U plápolajícího ohně sedí zbojníci se svými děvčaty. Opodál schoulena pozoruje zbojnický rej divá Hana a děvčatům tajně hádá z ruky osud. I Ondrášova Dorotka přišla s prosbou. Věštba Hanina však zděsí dívku. Marně se jí snaží Ondráš upokojit. Ostrý hvizd náhle upozorňuje zbojníky, že se k táboru někdo blíží. Jsou to uprchlíci ze vsí, zubožení a utýraní za to, že se spolčují se zbojníky. Chlapců se zmocňuje hněv. Ondráš uchopí valašku a vyzývavým tancem zahajuje boj proti všemocnému panstvu. Všichni uznávají v Ondrášovi vůdce — opodál stojí jedině Juráš, žárlivě hledící na svého přítele —.

III. Na Lysé hoře

Zbojnický tábor. Veselí s tancem. Chlapci chytli panského zvěda Targalíka. Chvilí si s ním pohrají a pak ho s posměchem vyženou z tábora. Vítají děvčata, která jim donesla do tábora jídlo.

Chybí Juráš, který se náhle objeví s kořistí. Velikým rancem dětského prádla a peřinek. Na ostrou Ondrášovu výtku odpoví posměškem. Ondráš jej udeří — Juráš se na něj vrhne, naštěstí napjatá scéna je přerušena výstražným hvizdem. Zbojníci s dívkami se ukryjí. Vtrhnou sem portáši s purkrabím. Zbojníci vyrazí z úkrytu, portáše zraženou a purkrabí je zajat. Juráš chce purkrabiho zabít. Ondráš mu v tom hněvivě zabrání a poručí pána přivázat ke stromu. Ale nyní se už chlapci rychle loučí s děvčaty a mizí v lese.

IV. Sviadnovská hospoda

Juráš sedí u karet. Do hospody vpadnou veselí zbojníci s Ondrášem v čele. Ondráš bujaře zasekne svou valašku do trámu a jde tančit se svou vyvolenou Dorotkou. Juráš chce protivníka předejít, je však odražen. Ondráš tančí s Dorotkou a ostatní chlapci se přidávají.

Rozezlený Juráš vytrhne Ondrášovu valašku, neuposlechne Ondrášovy výzvy, aby vrátil valašku na své místo. Když se Ondráš na něj vrhne, srazí jej Juráš ranou k zemi.

V té chvíli vtrhnou do hospody portáši s purkrabím. Zbojníci zmateně prchají — Juráš dostává za mrtvého Ondráše odměnu — měsíc zlata.

Ilja Hurník (1926)

---

rodák z Ostravy (Poruba) projevil své hudební nadání již v raném mládí. Již v roce 1933 vychází tiskem jeho „První melodie“, klavírní skladbičky, které měly neobyčejný úspěch a jako instruktivní dílko se hrají dodnes. Hudebně se vzdělával u vynikajících učitelů, Viléma Kurze ve hře na klavír, u Vítězslava Nováka v kompozici. Profesor Kurz rozpoznal v Hurníkovi velké možnosti koncertní dráhy a usměrnil jej tak, že od té doby je koncertní činnost druhou neodmyslitelnou linií Hurníkova uměleckého života vedle kompozice.

Jako interpret dobyt úspěchu zejména v oblasti francouzského impresionismu a ve skladbách Janáčkových. Jeho skladatelský vývoj je od dětských let rovnoměrný. Směřuje od drobných skladeb klavírních a písňových k malým formám komorním — Sonata da camera, Partita pro flétnu a klavír — posléze i velkým, jako jsou např. Sonata pro violu a klavír, klavírní kvintet, balet Ondráš, kantáta Maryka a oratorium Noe.

Je významnou osobností českého hudebního života. Mladé generaci imponuje především svým hloubavým, ale rozhodným duchem. Je samozřejmé, že také hledá, v mnohém si svůj výraz nově tvoří, ale má bezpečný základ ve svém postoji k umělecké problematice doby a se svými prostředky dovede zacházet i po výrazové stránce se vzácným vkusem a hospodárností.

Vydalo Státní divadlo v Ostravě
v redakci Evy Sýkorové –
obálka a grafická úprava
Lubomír Kus.

K úpravě programu
použito kostýmních návrhů
V. Fridrichové.

Vytiskly Moravské tiskařské závody,
n. p., Olomouc, provoz 22,
Ostrava 1, Hollarova 14.

T-11 71605

Vlasta Pavelcová,
nos. vyzn. Za vynikající práci
zasl. umělec Emerich Gabzdyl
žáci baletní školy
Albert Janiček
Karel Jurčík
Leoš Kratochvíl
Jiří Hájek
Karel Raška
Julie Jastřembská
Bohuslav Pašek
Jiří Duží
páni baletu
dámy baletu
páni operního sboru
dámy baletu
Robert Hučín
Petr Benda

Leoš Kratochvíl
Jarmila Kovalová
Alena Žáková
Jindra Kurovská
Josef Kopačka
Alena Kadlecová
Hana Šarounová
Alice Kvasnicová
Karla Hrdinová
Richard Böhm
Vlastimil Vrba
Richard Štukheil
členové operního sboru
Jiří Duží
Josef Kopačka
Tomáš Kyndl
Leopold Novák
Vlastimil Vrba
Lída Ernstová
Renata Mrnušítková
Vlasta Surdejová
Marta Šklíbová
Zdena Šulcová
Lída Táborská

Ke kulturnímu výročí
Světové rady míru 1967 -
100 let od narození
P. Bezruče a k výročí
„700 let města Ostravy

Inspiciënt: Jaroslav Deršák

Československá premiéra 7. května 1967 v DZN

Obsah baletu

I. Bartovská harena

Bída, hlad, opilost, tanec — v koutě kruh karbaníků — mezi nimi starý Magdón. Povzbuzen úspěchem pokračuje náruživě ve hře, netrpělivě odhání svou nejstarší dceru Maryčku.

Hra končí. Magdón vyhrál. Jeho spoluhráči se však domluví pohledem a obviní starého z falešné hry. Těžkou urážkou rozezlený Magdón uchopí korbel, rozmáchne se — protivníci jsou však rychlejší. S rozbitou hlavou vynáší Magdóna z Bartovské harena.

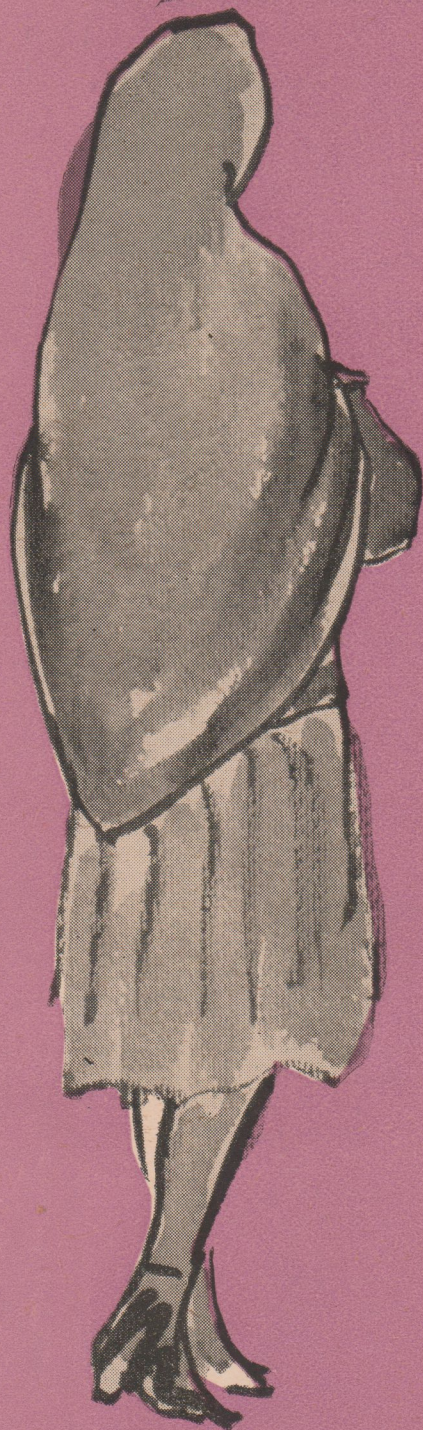
II. Les

Zůstaly děti bez otce. Nejstarší Maryčka, mladší Jurka a Zuzka. Kdo jim dá najíst? Aspoň ohřát kdyby se mohly. Zoufalá Maryčka se vydá s dětmi do lesa. Snad se jim podaří odnést alespoň otýpku dříví z těch hlubokých lesů markýze Géra.

Nepřálo štěstí Maryčce. Žandarm už pokutu píše, poručí vzít otep a nešťastnou odvádí do zámku.

III. Před Frýdkem

Křížová cesta Maryčky Magdónovy se končí. Jsou již před Frýdkem. U lávky přes řeku se střetnou se skupinou frýdeckých pánů a slečen. Ubohá Maryčka snáší s největším vypětím potupné nadávky a posměšky panstva, její síly jsou však již u konce. Jediný skok přes lávku — a Maryčku za chvíli vynášejí z řeky. Sama skončila svou potupnou pouť Maryčka Magdónova...

Jaromír Bažant (1926)

je absolvent pražské konzervatoře — hoboj studoval u prof. A. Kubáta, skladbu u E. Hlobila.

Jako skladatel na sebe upozornil několika orchestrálními tanci — Český dívčí tanec, Sálový, Kozácký aj.

Etapy Bažantova tvůrčího růstu charakterizují především skladby komorní — suita pro hoboj s klav., smyčcový kvartet — z orchestrálních: České tance, Předehra, z nichž některé již byly úspěšně provedeny.

Balet Maryčka Magdónova prodělala podle slov autorových ve své vývojové etapě mnoho proměn. Jeho konečná podoba však dostala žádoucí tvar a odpovídá baladickému ladění a tónu jenž vyznačuje z Bezručovy stejnojmenné básně. Pozornému posluchači neujde její výrazový dynamismus, důmyslná účelnost stavby, invenční odvaha a na několika místech i půvab nové hudební poezie.

Uvedení baletu na scéně Státního divadla v Ostravě je prvním křtem Maryčky Magdónovy na divadelních prknech. Doposud byla nahrána v Čs. rozhlasu v Plzni. Pro skladatele je to jistě závažný okamžik a my mu přejeme hodně úspěchů a mnoho opon!

ve vkusném
a elegantním
oblečení

na
cesty

Obchodní dům

HORNÍK

OSTRAVA 1